

2022-04-05

Dnr Komm2022/00186/S 1985:A

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar avseende Ökade möjligheter till användning av välfärdsteknik inom äldreomsorgen (Ds 2022:4)

(dnr S2022/01403)

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) har i uppdrag att belysa medicinsk-etiska frågor ur ett övergripande samhällsperspektiv. Smer kommenterar de förslag som är av särskild vikt utifrån detta perspektiv.

Allmänt

Promemorians förslag är en omarbetning av vissa förslag i betänkandet Framtidens teknik i omsorgens tjänst (SOU 2020:14).

Smer anförde i sitt remissvar gällande SOU 2020:14 att Rådet delar uppfattningen i betänkandet att välfärdsteknik i flera avseenden kan bidra till förbättringar i äldreomsorgen. Rådet saknade dock genomgående i betänkandet tillräcklig analys av vilka värdekonflikter som kan uppstå, vilka konsekvenser de får för personal, äldre och verksamhet samt hur utredningen anser att man bör hantera dem så att förslagen är förenliga med gällande etiska principer. Rådet ansåg att de etiska perspektiven borde belysas i den fortsatta beredningen av förslagen inom Regeringskansliet.

Etiska frågor kring användningen av digital teknik uppstår i både hälso- och sjukvård och äldreomsorg på olika ansvarsnivåer. Särskilda etiska frågeställningar uppkommer i relationen mellan vård/omsorgstagaren och vårdgivaren (mikronivån), vid utvecklingen av ny teknik och inför beslut om

användning av ny robotteknik i vården/omsorgen (mesonivån) samt på samhällsnivå (makronivån).¹

I den nu aktuella departementspromemorian analyseras dataskydd och informationssäkerhet samt i viss utsträckning integritet och självbestämmande, vilket Rådet finner positivt. Rådet saknar dock fortfarande en tillräckligt ingående analys av de värdekonflikter som kan uppstå på olika beslutsnivåer och vilka konsekvenser dessa kan få. Det kan t.ex. finnas värdekonflikter mellan det som är bra för omsorgstagaren och det som är bra för personalen.

Avsnittsvisa kommentarer

5.1.1 Användningen av digital teknik i äldreomsorgen behöver få tydligare lagstöd

Som anförts ovan anser Smer att det i promemorian saknas en fullgod analys av de värdekonflikter och etiska frågor som väcks i användningen av digital teknik i äldreomsorgen. En sådan analys hade behövts för att man ska kunna ta ställning till om det nuvarande regelverket kompletterat med den föreslagna bestämmelsen är adekvat. Som anförts i remissvaret gällande SOU 2020:14 anser Rådet att det behöver införas processer för godkännande och uppföljning av olika välfärdstekniska lösningar inom omsorgen. En bedömning måste göras av vad varje specifik teknik som införs innebär för den enskilde. En skriftlig motivering ska dokumenteras och det måste löpande följas upp om insatsen fortfarande är övervägande positiv för den enskilde. Rådet bedömer att den nuvarande och föreslagna regleringen inte svarar upp mot dessa krav.

Smer anser att en mer fullständig etisk analys bör göras och kompletterande bestämmelser övervägas innan en bestämmelse som reglerar användning av digital teknik i äldreomsorgen införs. En jämförelse bör göras av regleringen gällande välfärdsteknik i hälso- och sjukvården respektive socialtjänsten/omsorgen. De etiska frågeställningar och värdekonflikter som uppstår vid användandet av välfärdsteknik i de olika verksamheterna kan vara snarlika. Innan en ny diagnos- eller behandlingsmetod, som kan ha betydelse för människovärde och integritet, börjar tillämpas inom hälso- och sjukvården, ska vårdgivaren se till att den har bedömts från individ- och

¹ Se vidare Smer kommenterar 2022:2 Robotar och god vård

samhällsetiska aspekter. En motsvarande reglering bör övervägas för socialtjänsten.

Remissvaret beslutades vid ordinarie sammanträde den 1 april 2022.

I beslutet har deltagit Sven-Eric Söder, ordförande, Michael Anefur, Åsa Gyberg-Karlsson, Ulrika Jörgensen, Dag Larsson, Lina Nordquist och Anton Nordqvist, samtliga ledamöter i rådet. I beredningen av ärendet deltog även Lilas Ali, Göran Collste, Titti Mattsson, Kerstin Nilsson, Olle Olsson, Bengt Rönngren, Nils-Eric Sahlin, Mikael Sandlund och Marie Sten, samtliga sakkunniga i rådet. Carolina Östgren, utredningssekreterare, har varit föredragande.

För rådet,

Sven-Eric Söder
Ordförande
Statens medicinsk-etiska råd